

SZAKDOLGOZAT

KERN ÁGOTA

Közoktatási Vezető és Pedagógus-Szakvizsga Szak

MATE Kaposvári Campus

2023

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Kaposvári Campus

Közoktatási vezető és pedagógus-szakvizsga szak

**ISKOLÁM SZEREPE KÖZVETLEN KÖRNYEZETEM
KULTURÁLIS ÉLETÉBEN ÉS MUNKÁNK TÁRSADALMI
HATÁSAI**

Belső konzulens:	Velner András főiskolai docens
Készítette:	Kern Ágota Neptun kód: JTWVN8 levelező tagozat
Intézet / Tanszék	Neveléstudományi Intézet Szakedidaktikai Tanszék

MATE Kaposvári Campus

2023

Tartalom

Bevezetés	4
1. Irodalmi áttekintés	6
1.1 A kultúra fogalma; a kultúra újratermelése, mint az oktatási rendszerek feladata..	6
1.2 Oktatás és egyház.....	7
1.3 Reformátusok Kaposváron.....	9
2. Mely területeken gyakorol az intézmény kulturális hatást környezetére?.....	13
2.1 Református egyház kultúraközvetítő szerepe	13
2.2 Istentiszteletek.....	13
2.2.1 Hókezdő istentiszteletek	13
2.2.2 Családi istentiszteletek.....	14
2.2.3 Ifjúsági istentiszteletek.....	15
2.2.4 Ünnepi istentiszteletek	16
2.3 Az egyházközség nyomtatott kiadványai.....	17
2.3.1. Soli Deo Gloria	17
2.3.2 Isten tenyerén.....	18
2.4 Iskolai megemlékezések, egyházi ünnepek	19
2.5 Szülői bibliaórák.....	22
2.6 Műsorok az iskola és a templom falain kívül	22
2.7 Kapcsolatok más intézményekkel.....	23
3. Az „Iskola és kultúra” című kérdőív ismertetése.....	24
3.1 A kutatás célja	24
3.2 A megkérdezettek köre.....	24
3.3 A kérdőív összeállításának módszere és lépései	25
3.4 A kérdőív válaszainak ismertetése, azok elemző összegzése.....	26
3.4.1 Statisztika jellegű kérdések.....	26
3.4.2 Az istentiszteleti alkalmakra vonatkozó kérdések	27
3.4.3 A nyomtatott kiadványokra vonatkozó kérdések	28
3.4.4 Iskolai rendezvényekre, információforrásokra vonatkozó kérdések	29
3.5 A kérdőíves vizsgálat következtetései.....	30
4. Összegzés, konklúzió.....	31
1. sz. melléklet: A Soli Deo Gloria című kiadványban megjelent cikkek az iskola életéből.....	34
2. sz. melléklet: Gyermekáhitatok az Isten tenyerén című áhítatos füzetből	37
3. számú melléklet: Az iskola és kultúra című kérdőív	38

Bevezetés

Dolgozatom témaválasztásában döntő tényező volt, hogy munkámban megjelenhessen az intézmény, ahol dolgozom és amihez nagyon sok szállal kapcsolódom. Iskolám elkötelezett pedagógusaként fontosnak tartom, hogy ne csak tudást, ismereteket adjunk át diákjainknak, de egy egyetemes, esetünkben hitbéli meggyőződést, vallási kultúrát is közvetítsünk tanulóink felé. Egyházi intézményünk a kaposvári Lorántffy Zsuzsanna Református Iskola, harminc évvel ezelőtt tizenhat család és a Kaposvári egyházközség elhatározásából indult el, szoros összefogással az alapító, a tanárok és a szülők között. Ebben az intenzív együttműködésben még inkább létrejöhetett az a kultúraközvetítő hatás, amit egy oktatási intézménynek, esetünkben egy református egyházi oktatási intézménynek meg kell valósítania. Az iskola az évek során növekedett, átalakult, bővült. Ezen változó keretek, kiszélesedő feladatkörök közepette azonban éppolyan fontos feladatának tekinti kultúraközvetítő szerepét, mint ahogy tette azt a kezdeti esztendőkből.

Az elmúlt tanévek során tanári és osztályfőnöki munkám mellett volt alkalmam a diákönkormányzat munkáját segítő pedagógusként tevékenykedni, támogatni a diákok törekvéseit. A jelen tanévben az általános iskola felső tagozatának munkaközössége munkáját segítve sok lehetőségem adódik pedagógiai, nevelő-, oktató munkámon felül a kollégák mögé is bepillantani.

Választott témám: Iskolám szerepe közvetlen környezete kulturális életében és munkánk társadalmi hatásai. Munkahelyem a kaposvári Lorántffy Zsuzsanna Református Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium, ahol 2016. óta dolgozom gimnáziumi és általános iskolai – felső tagozaton tanító angolnyelv tanárként. Intézményünk a Kaposvári Református Egyházközség és annak presbitériuma által fenntartott és működtetett többcélú oktatási, nevelési intézmény, Harminc éves fennállása során, alapítása óta folyamatosan bővülő tevékenységgel, növekvő tanulólétszámmal mára Kaposvár jelentős oktatási, nevelési intézményévé nőtte ki magát. Református egyházi intézményként, alaptevékenységén túl jelentős szerepet tölt be nemcsak városi szinten, de a környező települések életében is a református hit, a vallásos nevelés és a kultúra értékeinek megismertetésében, továbbadásában.

Dolgozatom célja, hogy bemutassam és részletesen ismertessem, hogy az intézmény életének melyek azok a tényezők, amik értéktöbbletet képviselnek, illetve, hogy a

kulturális szerepének melyek a jól felismerhető társadalmi hatásai. Munkámat három részre tagolom.

Az első rész áttekintést ad a témában releváns, ahhoz szervesen kapcsolódó irodalomból, ideértve az intézmény Pedagógiai programját, az egyházközség nyomtatott kiadványait, illetve az intézmény kulturális élete kapcsán megjelent cikkeket is.

Munkám második részében részletesen ismertetem azon területeket, melyek szerves részét képezik az intézmény kultúrát közvetítő szerepének, úgy, mint családi és ünnepi istentiszteletek, szülői bibliaórák, nemzeti ünnepek alkalmából szervezett műsorok, megemlékezések, és az intézmény életét is bemutató nyomtatott anyagok.

A dolgozat harmadik része egy általam összeállított kérdőíves vizsgálat bemutatása, mely eredményeinek ismertetésével és elemzésével dolgozatom alapfeltevését szeretném alátámasztani, miszerint egy református oktatási intézménynek rendkívül nagy szerepe és felelőssége van közvetlen és tágabb környezete kulturális életében.

A kérdőíves vizsgálatban arra keresem a választ, hogy az intézmény alsó és felső tagozatos szülei milyen mértékben tapasztalják meg intézményünk kultúraközvetítő szerepét, hatását.

1. Irodalmi áttekintés

1.1 A kultúra fogalma; a kultúra újratermelése, mint az oktatási rendszerek feladata

Az irodalmi áttekintést munkám címe legfontosabb kifejezéseinek definiálásával kezdem. Fontosnak tartom, hogy körvonalazzuk, mi értendő egy oktatási intézmény közvetlen környezetén, a kultúrán, amit közvetít, illetve a kultúra újratermelésén, mint az oktatási rendszer feladatán.

Az intézmény közvetlen környezetének tekintem az iskola diákjainak szűkebb, de tágabb családi köreit is, iskolánk dolgozóinak családjait, a várost és a városkörnyék azon településeit, ahonnan tanulóink hozzánk érkeznek. Tehát környezetként értelmezem azon emberek csoportját, akik közvetlenül, vagy közvetett módon intenzív, vagy időszakos kapcsolatban állnak az intézménnyel. Intézményünk környezetére gyakorolt hatása pedig megjelenik nevelő, oktató munkáján túl, az értékek közvetítésében, melyeket mind fizikai valóságával, mind pedig a szellemi értékek átadásával gyakorol.

A kultúra fogalmának A magyar nyelv értelmező kéziszótára három jelentést tulajdonít, melyek közül az első kettőt tekinthetjük a dolgozat témája szempontjából relevánsnak: „Azoknak az anyagi és szellemi értékeknek az összessége, amelyeket az emberi társadalom létrehozott történelme folyamán, illetve egyéni műveltség... valakinek művelt volta,” illetve „... a léleknek az a kifinomult állapota, amely a tapintatos, figyelmes magatartásban nyilvánul meg.”¹

„Az oktatási rendszerek legismertebb és talán legfontosabb funkciója a kultúra újratermelése, azaz a társadalom által felhalmozott tudás és a társadalom által megalkotott értékek, normák továbbadása az újabb generációknak. Mindez nem kizárólag az oktatási rendszeren belül történik és nem is az oktatási rendszer ennek a legfontosabb színtere.”²

¹ A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete: A magyar nyelv értelmező szótára I-IV. In: ertelmezo.oszk.hu honlapja [online] Budapest: [2023.10.18] >URL:<https://ertelmezo.oszk.hu/kereses.php?kereses=kult%C3%BAra>

² Halász Gábor: Az oktatási rendszer. Budapest: Műszaki Könyvkiadó, 2001. 7-8 p.

Fontos szerepet töltenek be az olyan területek, mint például az informális csoportok, a tudományos és művészeti szerveződések vagy a médianyilvánosság, a család, a kortárs-csoportok és különféle más célokra szerveződött társadalmi szervezetek. Modern társadalmunk egyik jellemzője éppen a kultúra átadásának áthelyeződése a formális oktatástól az ezen kívül lévő területekre. Mindez azt is jelenti, hogy az iskoláknak csak korlátozott lehetőségük van a társadalmi tanulás és a kultúraátadás befolyásolására. Mégis az oktatási rendszer az egyetlen olyan társadalmi alrendszer, amely mindenekelőtt ennek a funkciónak a gyakorlására jött létre, ezért e funkció ellátására ez a rendszer különösen hatékonyan képes. „Az a tény, hogy a modern társadalmakban a kultúra újratermelésének általában az oktatási rendszer a legfontosabb nyilvános terepe, messzemenő következményekkel jár az újratermelési folyamat szempontjából. Mindenekelőtt azzal, hogy a kulturális újratermelés döntő része szabályozott keretek között, azaz a jogrend és a politika által szabályozott formális szervezetek rendszerén belül zajlik. Másfelől az a tény, hogy az iskolák a formális oktatás, a kultúra átadásával foglalkoznak, alapvető módon meghatározza az iskola, mint intézmény és az oktatási rendszer egésze sajátosságait. Fejlődésüket, belső tagolódásukat, szervezeti jellemzőiket vagy a rendszeren belül jellemző viselkedésmintákat döntően befolyásolják a kultúra fejlődési folyamatai, így például a tudományos kutatás fejlődése, a vallási átalakulások vagy éppen az intellektuális divatok.”³ Az átadandó kultúra szerves részeit képezik nemcsak a tudás, hanem a viselkedési minták, az erkölcsi értékek és elvárások, mindazok a normák és szabályok, illetve azok alkalmazásának a megtanulása, amelyek követése nélkülözhetetlen ahhoz, hogy az egyének részt vehessenek a társadalmi életben és a gazdasági tevékenységekben.

1.2 Oktatás és egyház

Ha a fenti ismereteket kiegészítjük azzal, hogy az oktatási tevékenységet és folyamatot egy egyházi fenntartású intézményben végezzük, az átadandó kulturális értékek sorát tovább bővíthetjük.

Általános művelődéstörténeti nézőpontból a vallásosságnak számos, a művészetekben és az irodalomban lecsapódott hatásáról beszélhetünk. A Biblia ismerete nélkül csaknem lehetetlen megérteni irodalmi alkotások egész sorát éppen úgy, mint híres festmény,

³ Halász Gábor: Az oktatási rendszer. Budapest: Műszaki Könyvkiadó, 2001. 9. p.

szobor, zenemű témáját. Az európai kultúrkörben a zsidó és keresztény hagyományok, továbbá a Biblia ismerete szükséges mindezek megértéséhez. „A vallás, mint egyéni meggyőződés választása és megélése ugyanakkor alkotmányos alapjog. A mai, modern, globalizálódó felfogásban a vallásosság az egyén joga, amely, mint meggyőződés, csak rá tartozik, másfelől viszont különféle társadalmi szervezetekben, egyházakban és az azok által alapított intézményekben, közösségi cselekvések formájában társadalmilag is kifejeződésre jut.”⁴

Ha az nevelés- oktatás történetét vizsgáljuk, az oktatás a középkorban és részben később is szoros összefonódásban működtek Európában a katolikus egyházzal. A tudás a papság és a szerzetesek birtokában volt, az iskolákat az egyház működtette, irányította. A társadalom váltoásaival párhuzamosan azonban az oktatás irányítása mindinkább az állam kezébe került.

A katolikus egyház belső problémáinak orvoslási szándéka ahhoz vezetett, hogy a XV. században az egyházon belül reformmozgalmak bontakoztak ki. Kilencvenöt pontból álló reformjavaslatával elsőként a német Luther Márton lépett fel 1517-ben. Európa nagy részén ezt követően, látványos hitújítás bontakozott ki. Luther elérendő célja az egyházban tapasztalt visszaélések visszaszorítása volt. Mozgalma azonban túllépett egy egyszerű reform keretein. A mai evangélikus egyház őt tekinti alapítójának. Az akkori egyházszakadásnak máig tartó következményei vannak. „Létrejöttek a protestáns egyházak. Luther eredetileg a búcsúcédulák árusítása ellen lépett fel, továbbá a liturgia nemzeti nyelvűvé tételét követelte. Programja hamarosan kiegészült a szerzetesrendek feloszlatásának gondolatával, a püspöki egyházszervezet elvetésével, a mise és a papi rend elutasításával. A reformátorok nemzeti nyelven tanító egyházat hoztak létre, prédikátoraikat pedig a gyülekezet választott testületeink (presbitérium) rendelték alá. Hitforrásként csak a Bibliát fogadták el. Luther és tanítványai olyan istentiszteleteket vezettek be, amelyek lényege az ima, a zsoltárecéklés és a Biblia olvasása. Ezzel együtt bevezették a két szín alatti úrvacsorát. A katolikus teológia hét szentsége helyett csak kettőt, a keresztséget és az úrvacsorát fogadták el. A reformátorok kezdettől fogva megtagadták a hierarchikus egyházszervezetet. Elutasították a pápa egyházfőségének gondolatát. Egyszerűsítették a szertartások rendjét. Elvetették a szentek és Szűz Mária kultuszát. A gyülekezeti helyekről

⁴ Torgyik Judit – Karlovitz János Tibor: Multikulturális nevelés. Budapest: Bölcsész Konzorcium, 2006. 162 p.

számúzték a festett és faragott képeket, így templomaik puritánokká váltak. Megszüntették a papi nőtlenség követelményét.... A református egyház létrehozója Kálvin János volt. Ő puritán etikát hirdetett, s erkölcsi elveiben a szorgosan gazdálkodó polgár létének alapelveit fogalmazta meg.”⁵

Az 1950-es évektől a történeti egyházaknak tizenegy középiskolájuk (négyosztályos gimnáziumuk) maradt. Ezek közül Debrecenben és Budapesten volt egy-egy református. A felsőoktatásban ekkor csak lelkészeket képző intézmények maradhattak. Az egyéb valósággyakorlásra a hatalom veszélyforrásként tekintett, így az egyházaknak és híveiknek üldöztetéssel, meghurcoltatással kellett szembenézniük. A rendszerváltozás után ez a helyzet sokban módosult, ám az egyházi iskolák száma és aránya ma sem vethető össze a háború előtti mértékkel, a nevelésügyre gyakorolt befolyással. (Torgyik-Karlovitz 2006.)

1.3 Reformátusok Kaposváron

Somogy Vármegyében a 16. század közepétől már számos református közösséget találunk, Kaposváron csak 1881. óta beszélhetünk református gyülekezetéről. A kaposvári vár és a körülötte lévő település 1686-ban szabadult fel a török uralom alól, és ekkor az Esterházy család birtoka lett. Az ezt követő évszázadokban a római katolikus Esterházyak birtokaikon nem tűrték meg a protestánsokat, így a lassan növekvő mezővárosban református közösség nem tudott létrejönni. Így volt ez egészen 1873-ig, amikor is Kaposvár – már Somogy Vármegye székhelyeként – rendezett tanácsú város lett. A város ezután, különösen a vasútvonal megépülése után gyors fejlődésnek indult, és a beköltözőkkel számos református család érkezett.

A városban élő reformátusok 1881. február 9-én az akkor még a kisszámú evangélikussággal közösen – 212 taggal gyülekezetet alapítottak, majd 1888-ra neogótikus stílusban megépült az első kaposvári református templom. A gyülekezet 1899. decemberében iktathatta be első választott lelkipásztorát, Csertán Márton személyében. A gyorsan növekvő várossal együtt gyorsan növekedett a református gyülekezet is, olyannyira, hogy századfordulóra „kinötte” első templomát. A presbitériumban új templom építése mellett

⁵ Torgyik Judit – Karlovitz János Tibor: Multikulturális nevelés. Budapest: Bölcsész Konzorcium, 2006. 167 p.

döntött. Az új, neogótikus stílusú templomot Molnár Endre, az Esterházy uradalmak református főépítészé tervezte. Így történhetett meg, hogy 1907. decemberre elkészült a templom is, a karácsonyi istentiszteletre már az új – jóllehet felszenteletlen – templomban került sor.

Az új templomot 1908. január 26-án szentelték fel. A dinamikusan fejlődő és növekvő gyülekezet életében jelentős megtorpanást hozott az első világháború, azonban a Trianon utáni Magyarország konszolidálódása után már megszülettek egy új gyülekezeti ház megépítésének a tervei. A Soli Deo Gloria református gyülekezeti ház 1928-ban, szecessziós stílusban épült. Csertán Márton, a gyülekezet első választott lelkipásztora 1938-ban nyugalomba vonult. Utóda, az ugyanezen évben megválasztott erdélyi származású Ika-falvi Farkas Béla lett. A második világháború utáni kommunista államvezetés 1953-ban Ika-falvi Farkas Bélát egyházhatalmi szóval elmozdította Kaposvárról, és Ádándra száműzték, ahol is haláláig szolgált a helyi gyülekezet lelkipásztoraként. A kommunizmus évtizedeiben először ifjabb Nyáry Pál (1953-1963), majd Dr. Szigethy Gyula (1963-1986) szolgált esperes-lelkipásztorként a kaposvári gyülekezetben. 1986 júniusában iktatták be a volt csurgó-alsoki lelkipásztort, Bellai Zoltánt, aki lelkipásztor feleségével érkezett Kaposvárra.

Az rendszerváltozás jelentős változásokat hozott a lassan újraéledő kaposvári református közösség életében. Új főgondnoka lett a gyülekezetnek, Kiss Lajos személyében, aki 1990-2005. között szolgált hűséggel és nagy odaadással, majd 2016-ban bekövetkezett haláláig a „Kaposvári Református Egyházközség örökös főgondnoka” címet viselhette.

A gyülekezet újraéledése, az alkalmak megszorodása, valamint a gyermek- és ifjúsági munka újramegújítása egyre nagyobb akadályokba ütközött a helyhiány miatt, hiszen az impozáns gyülekezeti ház egyik fele államosításra került, másik felében pedig tartós használatlanság az ún. Mozimúzeum működött. Az egyházközség 1990. január 1-től ismét birtokba vehette egykori ingatlanát, amely a következő évek során ismét a gyülekezeti élet fontos terévé nőtte ki magát.

„Két év telt el a rendszerváltozás után, amikor a Presbitérium 1992 tavaszán iskolát alapított. Két tanítónővel (Lóczy Istvánné és Molnár Tímea) és tizenhat kisgyermekkel a gyülekezeti házban kezdte meg működését a református iskola, amely 1994-ben költözhetett az egyházi kártalanítások nyomán birtokába jutott Szent Imre u. 14/D. alatti épületegyüttesbe (amely korábban a feloszlott munkásörtség Somogy megyei központja

volt). Iskolánk az átköltözés óta viseli a református fejedelemasszony, Lorántffy Zsuzsanna nevét. Az épületegyüttes Szigetvári György Ybl-díjas építész tervei alapján 2000-re nyerte el végleges formáját, úgy, hogy alkalmassá vált gimnáziumi tagozat indítására is. Ünnepi tanévnyitó szabadtéri istentiszteletünket 2000. szeptember 1-én élő adásban közvetítette a Magyar Televízió.”⁶

Kaposváron viszonylag kicsi a református közösség, a város jelentősen és erőteljesen katolikus település, ezzel párhuzamosan azonban egy erősödő református közösség van kialakulóban az evangélikusokkal egyre szorosabb együttműködésben. A kaposvári református közösség jelenlegi erősödését a református oktatási, nevelési intézményének köszönheti, hisz az az evangelizációs szerep, amit a református iskola betölt, nélkülözhetetlen ennek megvalósulásában. Ez az evangelizációs szerepet a fenntartó és a presbitérium célként tűzi ki, elvárja az iskolától.

1.3 Az Lorántffy Református Iskola rövid története

Az intézményt egykor a kaposvári református közösségben felmerült igény és összefogás hozta létre, 16 családdal, hogy gyermekeik egy olyan iskolában tanulhassanak, ahol a családi légkör mellett egyéni odafigyelésben, szükség szerint egyéni bánásmódban részesülhessenek. Az iskola növekedésével, bővülésével a családi légkör megmaradt, hiszen szinte mindenki mindenkit név szerint ismer, tanárok, diákok egyaránt. A kezdeti kis létszámú, egyetlen osztállyal indult iskola mára egy nagy intézménnyé nőtte ki magát. Az iskola növekedésével nagyobb helyre volt szükség, ezért 1994-ben az intézmény átköltözött egy új épületébe. Az iskola neve - Lorántffy Zsuzsanna Református Általános Iskola - is ekkor vált hivatalossá. 1996 szeptemberében már 5 osztállyal, 135 gyermekkel és 12 fős tantestülettel kezdődött az iskola ötödik tanévet. A 2004/2005. tanévet az iskola 424 diákkal és 45 főállású pedagógussal kezdhette el. Az általános iskola erre a tanévre teljesen kiépült: minden évfolyamán 2-2 párhuzamos osztály volt. A gimnáziumban mind a négy évfolyamon egy-egy osztállyal kezdődött meg az tanév. A vidéki gimnazisták a kollégiumban, a Református Gyülekezeti Házban, otthonos, barátságos környezetben,

⁶ Történetünk. In: Református Egyházközség Kaposvár honlapja. [online] Kaposvár: [2023. 10. 23.]. ><https://refkaposvar.hu/tortenetunk/>

kényelmes 2-4 ágyas szobákban lakhatnak. A 2016/2017. tanévet, amely év második felétől én is az intézmény pedagógusa vagyok, az iskola a várostól határozatlan ideig tartó használatra megkapott egykori MÁV Internátus épületében kezdte meg. A megelőző tanév végétől az egész épületre kiterjedő felújítás vette kezdetét, rendkívüli szülői és közösségi összefogás segítségével a 2016/2017. tanévet a Lorántffy Zsuzsanna Református Iskola az 1897-ben épült, 4000 m² –es, patinás, ugyanakkor a mai kor igényeit is maximálisan kiszolgáló épületben indította. Az intézmény a 2018/2019- es tanévet négy óvodai csoporttal, nyolc alsó tagozatos osztállyal, nyolc felső tagozatos osztállyal és négy gimnáziumi osztállyal kezdi meg. Az óvodai csoportokba nagymértékű a túljelentkezés az ide járó gyerekek szülei elégedettek. A benti és kinti környezet, a pedagógusok felkészültsége, kedvessége, szeretete és legfőképpen a szellemiség, melyben gyermekeik itt nevelkednek, örömmel és meglelégedéssel tölti el a családokat. (Kern, 2021.)

1.5 Az intézmény küldetése

„A kaposvári református általános iskolát a Kaposvári Református Egyház Presbitériuma 1992. tavaszán alapította. A Lorántffy Zsuzsanna Református Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium református intézmény, amely feladatának tekinti a keresztyén világkép kialakítását és a keresztyén erkölcs megalapozását. „Célja elvetni az egyetemes és a magyar kultúra csíráit, a hit segítségével nevelni a jövő emberszerető, hazaszerető értelmiségét. Gyermekeinket, tanulóinkat keresztyén szellemben, korszerűen művelt, jellemes emberekké, harmonikus személyiségekké, az európai humanista értékek tisztelőjévé, a haza hűséges polgáraivá, olyan emberekké formáljuk, akik készek az örökölt és a jelenkori kultúra valódi értékeit befogadni, gyarapítani és közvetíteni. Pedagógiai munkánkban hirdetjük a jóságot, az igazságot, a szépséget és a felelősséget, mint meghatározó pozitív emberi értékeket. Hirdetjük, hogy a kulturált ember a cselekedetein keresztül ítéhető, és ezt a tudományban, a művészetekben és a hitben való jártassága alapozza meg.”⁷ Intézményünk szellemisége a mindennapi élet történéseiben is megmutatkozik.

⁷ A kaposvári Lorántffy Zsuzsanna Református Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium Pedagógiai Programja. In: Oktatási Hivatal honlapja. [online] Budapest: [2023.10. 21] ><https://kir2inf.kir.hu/pub/Index/033981>

2. Mely területeken gyakorol az intézmény kulturális hatást környezetére?

2.1 Református egyház kultúraközvetítő szerepe

Oktatáskultúránk, nemcsak a református fenntartású intézményekben, szorosan összefonódik a reformáció kérdésével. A 16. században bekövetkezett reformáció óta a Református Egyház rendkívül fontos szerepet tölt be az anyanyelviség kérdésében. Az első bibliafordítás, - ami Károlyi Gáspár református esperes, gönci lelkész munkája, melynek 1586-ban kezdett neki és három év múlva el is készült a teljes fordítás – tananyagunk és a helyi tantervünk és református hagyományaink része. A Biblia kötelező érettségi tételként jelenik meg az érettségizőink számára. Szintén nagy hangsúlyt kapnak a református alkotóink, úgy mint, Balassi Bálint, Arany János, Szabó Magda.

2.2 Istentiszteletek

Intézményünk családi és ünnepi istentiszteleti hagyományai egyidősek az iskolával. Négy különböző típusát különböztetjük meg. Ezek a hókezdő, az ünnepi – iskolai, a családi és az ünnepi – gyülekezeti istentiszteletek.

2.2.1 Hókezdő istentiszteletek

A hókezdő istentiszteleteket minden hónap első hétfőjén, illetve szükség szerint módosított napon tartják a református templomban. Ezek a típusú istentiszteletek három éve váltak az iskola mindennapi életének a részévé. A fenntartó és az iskola vezetősége szeretett volna egy olyan alkalmat a diákok számára, ahol biztosan részt vesznek, hisz ezek az istentiszteletek az órarend részét képezik, bár a havi egy alkalom az aktuális hétfői első óra terhére kerül megtartásra. A hókezdő istentiszteleten az iskola minden tanulója részt vesz azokkal a tanárokkal, akik az első órákat tartják hétfő reggel, továbbá részt vesznek az iskola vezetőségének tagjai a segédlelkésszel együtt. Az istentisztelet liturgiája egyszerűsített, időtartama körülbelül 40 perc. Legfontosabb elemei az ifjúsági énekek, a kiemelt ige és a hozzá kapcsolódó magyarázat. Mivel ezeken az alkalmakon mindhárom

tagozat (alsó, felső és gimnázium) részt vesz, összeállításában nagy hangsúlyt fektetnek a lelkészek és a kántor arra, hogy érthető, követhető legyen mindhárom korosztály számára. A hókezdő istentiszteleteket Nagytiszteletű Dr. Petró László és a gyülekezetben szolgáló segédlelkészek celebrálják.

Ezen alkalmak szerepe és célja, hogy a diákság számára legyen havonta egy olyan biztos alkalom, amikor Isten ígését a református templom falai között hallgathatják, amikor megélhetik a közösség adta összetartozás és egyfajta folyamatosság élményét. Hisz nagyon sok esetben, a kis első osztályos gyermek ugyanennek a templomnak a falai közt vesz részt majd 12. osztályos gimnazistaként is az istentiszteleteken.

2.2.2 Családi istentiszteletek

A családi istentiszteleteket minden hónap egy adott vasárnapján tartják szintén a református templomban. Külön családi istentisztelete van az óvodásoknak, ez egy délutáni alkalom, amelyen a liturgia, az istentisztelet a kisgyermek életkori sajátosságához igazodik. Olyan énekeket énekelnek, amelyeket a kicsik jól ismernek, az ige az ő életkori sajátosságaikhoz igazodva szól hozzájuk, az ő nyelvezetükkel. Az alsós és a felső – gimnáziumi tagozat családi istentiszteletei a normál rend szerinti vasárnap délelőtt 10 órai istentiszteleti rendhez igazodnak. Ezek az istentiszteletek nem kötelezőek, de a részvétel erősen ajánlott a diákok számára. Az időtartamuk körülbelül 60 perc.

Felépítésük a normál istentisztelet liturgiáját követi, kiegészülve az éppen feladatát ellátó osztály a számára kijelölt bibliai témát feldolgozó szolgálataival, műsorával. Ezen szolgálatok 10-15 perc hosszúságúak, a témát zenével, énekkel, verssel, dramatikus játékkal, hangszeres játékkal dolgozzák fel. A szolgálatok színvonala nagyban függ attól, hogy az illető osztály osztályfőnöke mennyire érzi fontosnak ezt a feladatot, hogy a gyerekek mennyire motiválhatóak, lelkesíthetőek ezzel kapcsolatban. Az alsó és a felső tagozaton még természetesen több irányítást, útmutatást, segítséget kell adni a diákoknak. A szolgálatra rendszeres próbákkal készülnek. Szerencsés esetben az osztály jól énekel, van hangszerezen játszó tagja, ezek a részletek nagyban megkönnyítik a felkészülést. A gimnazisták már jóval nehezebben motiválhatóak, életkori sajátosságaikból adódóan kevésbé lelkesek a nyilvános, több száz ember előtt való szereplés lehetőségétől, de a kötelező feladat alól számukra sincs felmentés. Mivel ők egyébként már több területen kiforrottabb tehetségek, gondolok itt a szavalásra, együtt éneklésre, műsoraik mindig

megmutatják ezt a fajta érettséget. Bár a felkészülés általában nehézkesen indul, a végeredmény a legtöbb alkalommal meghatározó és meggyőző lesz. A családi istentiszteleti alkalmakra az óvodások és az alsó tagozatosok szinte mindegyike szülői kísérettel érkezik. A felső tagozaton sok esetben, a gimnazisták esetében szinteteljes mértékben egyedül vesz részt a gyermek, a fiatal az alkalmon. Amióta az iskola pedagógusa vagyok, a családi istentiszteletek látogatottságában erőteljes változást figyeltem meg. Az elmúlt nyolc év során, az első években a felső és a gimnáziumi tagozat családi istentiszteletén rendkívül nagy számban vettek részt mind a tanulók, mind pedig a szülők. A Covid járvány idején azonban olyan változások indultak el, melyeket a normál oktatási rendhez való visszatérés nem tudott helyreállítani. A gyerekek és a szülők is megtapasztalták annak a kétségkívül kényelmesebb lehetőségét, hogy vagy online vagy egyáltalán nem követték az aktuális istentiszteletet. A vasárnap délelőtt 10 óra, mint az istentisztelet kezdő időpontja, ha belegondolunk egy anyát, egy háziasszonyt kihívások elé állít, hisz a vasárnapi ebéd elkészítésének kellős közepén van. A Covid időszak véget érte az iskola vezetősége és a fenntartó minden bevethető eszközzel próbálja visszaállítani a családi istentiszteletek presztízsét, több, kevesebb sikerrel. Ezen próbálkozás egyik eredménye a fentebb már ismertetett hókezdő istentiszteletek bevezetése. A tendencia sajnos elég jól látható. Sajnos nemcsak az mondható el, hogy az évközi, nem családi istentiszteletek rendkívül alul kalibráltak, de a felsős-gimnáziumi alkalmak is, ha az iskola harminc éves történetét vizsgáljuk ebben a tekintetben. Meglátásom szerint gyerekek és a szülők a legtöbb esetben csak azt a családi istentiszteletet látogatják, amelyen a gyermek szolgálatot teljesít.

2.2.3 Ifjúsági istentiszteletek

A fent bemutatott probléma enyhítésére, de önmagában rendkívül jó kezdeményezésként indultak el az elmúlt évben az ifjúsági istentiszteletek. Ezeket az alkalmakat vasárnap délutánonként 17.00 órai kezdettel tartják a református templomban. Jellemzően a normál liturgiához hasonló a felépítésük, de a dicséretetek, az énekek mindig hangszerrel kísért ifjúsági és dicsőítőénekek. Ezek az énekek rendkívül népszerűek a gyerekek körében, jól ismerik őket, hisz a mindennapi reggeli áhítatokok, közös imaalkalmakon ezeket az énekeket éneklük. Az ifjúsági istentiszteletek leginkább a diákok, a pedagógusok által, kisebb számban a szülők által látogatottak.

Mindegyik istentiszteleti alkalmunkról, ideértve az évközi vasárnapok normál istentiszteleteit is, elmondható, hogy a gyülekezet és a résztvevők kényelmét szolgálva a templomban fejlesztéseket, újításokat vezettek be, amelyek a templom látogatását komfortossá teszik téli napokon is. A teljeskörű fűtéskorszerűsítésnek köszönhetően nem kell attól tartani, hogy bárki megfázhat, megbetegedhet az ott töltött esetenként több, mint egy óra időtartam alatt. Továbbá nem szükséges énekeskönyvet hozni az istentiszteletre, mert az énekek szövegét projektorral vetítik ki, immár nemcsak a gyülekezettel szembeni kivetítőre, de a két oldalfalra is, hogy a templom minden részéről – alsó, felső karzatokról – jól láthatóak legyenek.

2.2.4 Ünnepi istentiszteletek

Az ünnepi istentiszteletek, a karácsonyi iskolai istentisztelet kivételével a teljes gyülekezet számára szólnak, tehát normál vasárnap délelőtti időben zajlanak. Az iskolai karácsonyi istentisztelet és műsor szolgálata a mindenkori hatodik osztályok feladata. Ez a karácsonyi alkalom a téli szünetet megelőző utolsó tanítási napon van, egy délelőtti időpontban. Az óvodások kivételével az egész iskola átvonul a templomba, hogy részt vegyen az istentiszteleten és megtekintse a hatodikosok karácsonyi műsorát. Az alkalomra minden diák az iskolai ünneplő viseletét veszi fel, ami fehér ingből, blúzból, fekete szoknyából, nadrágból és a Lorántffy sálból vagy nyakkendőből áll. Ez alkalommal a templom zsúfolásig megtelik, a karácsonyi műsor mindig megható és az ünnepre hangoló. A hatodikosok rendkívül sok energiát fektetnek a szolgálatra való felkészülésre és a templom feldíszítésére.

Az egyházi ünnepek alkalmával az egész gyülekezet és az iskola diákjai és szülei számára tartanak istentiszteleteket vasárnap délelőttönként, illetve a más napokhoz kapcsolódó alkalmakon (Áldozó csütörtök, Reformáció napja). Ezen istentiszteletek alkalmával megtelik a templom, a gyülekezeti tagok, hozzátartozóik, az iskola diákjai és az ő hozzátartozóik nagy számban résztvevői ezeknek az alkalmaknak.

2.3 Az egyházközség nyomtatott kiadványai

2.3.1. Soli Deo Gloria

Az Kaposvári egyházközség és a gyülekezet nyomtatásban, rendszeresen megjelenő kiadványai fontos szerepet töltenek be és rendkívül szoros kapcsolatot tartanak fenn a teljes nevelési, oktatási intézmény és a gyülekezet között. Lehetőséget adnak bárki számára az intézményben folyó munka megismerésére és a gyülekezet életébe, eseményeibe való betekintésre. Az istentiszteleti alkalmakon felül ezek a nyomtatott anyagok azok, amelyek információt közölnek, hidat építenek a város református közössége és az iskola között.

A nyomtatásban megjelenő kiadványok közül a legnagyobb múltra a *Soli Deo Gloria* című gyülekezeti újság tekint. A címmel egyrészt a reformáció legfontosabb tanítását kívánják hangsúlyozni, másrészt emlékeztetni szeretnének arra, hogy gyülekezeti ház homlokzatán az államosításig míves kerámia betűkkel ez a felirat volt olvasható: „Egyedül Istené a dicsőség”.

A gyülekezeti lap ezzel a külsővel már XXIV. évfolyamába lépett. A rendszerváltozás előtt volt egy szerény, mindössze négyoldalas fekete-fehér elődje is, akkor még az Állami Egyházügyi Hivataltól külön engedélyét kellett kérni a lapindításhoz, és nyomtatás előtt minden lapszámot be kellett mutatni az államhatalom illetékeseinek. Fekete-fehér formátumban jelentek meg később is a mai újság első évfolyamai, majd a kétezres évek elején kialakult a mai, színes formátum, egyre gazdagodó tartalommal és képanyaggal, megnövekedett oldalszámmal. A gyülekezeti lapot „az élet írja”, hiszen gyülekezet életében és intézmények (iskola és idősotthonok) életében számos olyan esemény van, amelyeket fontos tudtára adni azoknak is, akik egy-egy eseményből valamilyen ok miatt kimaradtak.

A jelenlegi formátum kialakításában, az évenként 4-5 alkalommal megjelenő újság létrehozásában elvülhetetlen érdemei vannak Nagy Miklósnak, a gyülekezet presbiterének, aki nagy szakmai hozzáértéssel és ügyszeretettel sokat tesz azért, hogy a lapszámok összeálljanak, nyomdába kerüljenek, majd eljussanak a gyülekezeti tagok és mások kezébe. A nyomdai munkát a kaposvári Corvina Nyomda végzi.

A kiadvány felépítése az évek során sokat alakult, letisztultabbá vált. Az egy-egy megjelenési időszakhoz kapcsolódó aktualitásokon túl kialakult a lapnak egy állandó szerkezeti felépítése. Az újság borítója és egyben első oldala mindig valamilyen aktuális kép

kap, az aktuális ünnep, évszak, vagy valamely fontos témához kapcsolódva. A borítón a kiadvány neve mellett mindig találunk egy aktuális igeszakaszt, illetve az adott szám kiadási idejét, adatait tüntetik fel itt. Az második oldalon található a tartalomjegyzék és a „Kaposváron történt” című cikk, mely általában valamely, a gyülekezet életéhez kapcsolódó kulturális eseményről ad rövid leírást. A harmadik oldal minden számban Nagytiszteletű Dr. Petró László lelkipásztorigei köszöntőjét tartalmazza. A következő oldalak általában a gyülekezet életének fontos eseményeit, rendezvényeit ismertetik. Az újságban rendszerint 4-5 oldalban kap helyet az egyházközség oktatási intézményének, az óvodának, az általános iskolának, a gimnáziumnak és a kollégiumnak az eseményeit bemutató cikkek sora.

A Soli Deo Gloria kiadvány megjelenésekor az istentiszteletek után kerül átadásra a gyülekezet tagjai részére. Az iskola tanulói és az óvodás gyerekek családjaihoz az osztályfőnökök és az óvodai nevelők közvetítésével jut el a kiadvány. Minden, az intézményben érintett család legfiatalabb tagja viszi haza azt.

2.3.2 Isten tenyerén

Az Isten tenyerén című úgynevezett áhítatos füzetet szintén az egyházközség jelenteti meg. Ez a színes nyomtatású füzet havonta lát napvilágot. Két fő részre tagolódik. Az első felében a lelkészek és az iskola hitoktatói által írt egész oldalas, felnőtteknek és nagyobb gyerekeknek szóló napi áhítatok olvashatók. A második felében az iskola hitoktatói és dolgozói által írt rövidebb terjedelmű, fiatalabb gyerekek számára is közérthető áhítatok kapnak helyet. Ezen áhítatos füzetek első ízben a Covid- járvány kezdetén jelentek meg, amikor nem lehetett közös reggeli áhítatokat, reggeli imát tartani az iskola épületében úgy, hogy a teljes alsó, illetve a teljes felső- és gimnáziumi tagozat jelen lett volna egy légtérben. A reggeli áhítatokat az osztálytermekben tartották meg az első órákat tartó pedagógusok, amihez az áhítatok és a gyermekáhítatok előre elkészítése rendkívül nagy segítséget nyújtott.

Kezdetben a lelkészek és a hitoktatók írtak a füzetbe, aztán önkéntesen elhivatott kollegák is, ma pedig már majdnem a teljes tantestület, az óvónők és esetenként a technikai dolgozók, sőt a felsős és gimnazista tanulók is vállalják egy-egy írás elkészítését. Ezekben az áhítatokban az a legszebb, hogy van egy közös koncepció, melyre mindenki felépíti az általa megfogalmazni kívántakat. Ez a koncepció a hétköznapi tudásra épül, nem teológiai

háttérismeretekre, előtanulmányokra, hanem a mindennapi életben megélt hit jelenik meg ezekben az írásokban. Mondanivalójuk egyszerű, közérthető. Minden írás elején van egy ige, majd az ahhoz kötődő személyes történet. Az, hogy nem csak lelkészek írnak ilyen áhítatokat, a hétköznapi életből vett történetek hitelessé válnak azon személyek tollából, akik a gyerekekkel mindennapi kapcsolatban vannak.

Az Isten tenyerén című áhítatos füzet a templomból jut el a gyülekezet tagjaihoz, illetve megjelenése után az intézménybe járó tanulók közül a családból ide járó legkisebb gyerek viszi haza. Saját tapasztalatból tudom, hogy a gyerekek szívesen olvassák azokat az áhítatokat, amelyeket saját hitoktatójuk, osztályfőnökük, vagy kedves tanáruk ír. A 2. számú mellékletben olvasható néhány általam írt áhítat, melyeket a saját osztályom figyelmébe ajánlva írtam szeretettel.

2.4 Iskolai megemlékezések, egyházi ünnepek

A nemzeti és egyházi ünnepek alkalmával tartott megemlékezések, műsorok, programok a fent felsoroltakkal egyenrangú szerepet töltenek be az iskola környezetére gyakorolt hatásában. Az intézmény szép hagyományai közé tartoznak a nemzeti ünnepeink alkalmával tartott megemlékezések. Református intézmény lévén a nemzeti öntudatosság, hazaszeretetre nevelés rendkívül fontos részét képezik az iskola nevelő munkájának. A nemzeti ünnepekre hagyomány szerint más-más osztály készül fel. Október 6-ra, az Aradi vértanúk emléknapjára a mindenkori hetedikesek készítenek megemlékezést, míg október 23. a kilencedikesek méltó feladata. Március 15-re a mindenkori nyolcadik osztályok hozzák el az 1848-49-es forradalom és szabadságharc hangulatát, emlékezetét.

Műsoraikat, szolgálatukat a Covid- járvány ideje alatt kialakult szokás szerint rögzíti az intézmény informatikus szakembere, amit aztán a szülőknek lehetőségük van megtekinteni. Ezzel a lehetőséggel is közelebb hozzuk a családokat a méltó megemlékezés lehetőségéhez. Hisz nem vagyok abban biztos, hogy egy mai átlagos családban túl sok szó esne ezeken a nemzeti ünnepeken a megemlékezés apropójáról, akár szülő-gyermek, akár felnőtt-felnőtt viszonylatában.

A nemzeti ünnepek alkalmával időről időre szerveznek különleges megemlékezéseket is az iskolában. Két évvel ezelőtt egy egész iskolát megmozgató egész napos rendezvényt valósított meg a Lozsu Diákönkormányzata. A március 15-i rendhagyó megemlékezésről az akkor megjelent Soli Deo Gloria cikkből idézek részleteket.

„Forradalmi megemlékezés - Időutazás a LoZsu-ban. Március 11-én különleges nap virradt iskolánk diákjaira. A március idusa másként, személyesebben, közvetlenebbül érkezett el iskolánk falai közé ezen a napon. Az 1848. március 15-i forradalom eseményeire emlékezve visszaforgattuk egy napra iskolánkban az idő kerekét. A felsős és a gimnáziumi munkaközösség, valamint a diákönkormányzat szervezésében olyan programokkal tettünk ezt a napot emlékezetessé diákjaink számára, melyek segítségével valóban Pest-Budán érezhettük magunkat a forradalmi forratagában.

A két nyolcadik osztály által készített és előadott, immár hagyományosnak nevezhető emlékműsor megtekintésén túl lehetőséget teremtettünk arra, hogy diákjaink minél több csatornán keresztül szerezhessenek tapasztalatokat arról, hogyan zajlottak e nevezetes nap eseményei, hogyan érezhették megukat annak résztvevői a 147 évvel ezelőtt.

Tanulóinkat és az iskola tanárait arra buzdítottuk, hogy viseljenek korhű ruhadarabokat, kiegészítőket. Nagy örömünkre sokan csatlakoztak a kezdeményezéshez, a viseletbe öltözött diákok és tanárok között fellelhetők voltak a korabeli társadalom különböző rétegének képviselői.

Az első tanórán került sor a hagyományos megemlékezésre, az óra fennmaradó részében pedig diákjaink interaktív forradalmi kvízzjátékban mérhették össze történelmi tudásukat. A délelőtti tanórák szüneteiben izgalmas eseményekben lehetett részünk. Az első szünetben forradalmi dalokat énekeltünk a díszterem előtti aulában. A felső és a gimnáziumi tagozat minden diákja és tanáraik együtt énekeltek. Igazán felemelő pillanatok voltak ezek. A második szünetben forradalmi tízórai, nemzeti színű kalács várta nemcsak a nagyobb, de a legkisebb tanulóinkat is. A kalács nemcsak rendkívül mutatós volt, de nagyon finom is. A harmadik szünet a forradalmi sokadalom ideje volt. A kilencedikes fiúk körbeszaladtak a felsős és a gimnáziumi termekben, közhírré tették, hogy kitört a forradalom. Mindenki a díszterem elé sietett, ahol Petőfi Sándor (Bank Benedek, 9. o.) szavalt. Az eseményt felejthetelenné tette Horváth Lili Lítia (11. o.) szívszorítóan gyönyörű népdala és Király Emma (12. o.) dala, melynek refrénét mindannyian együtt énekeltük:
„Együtt dobban a szív, s benne dobban a szó

Magyarnak lenni, igenis jó!

Az egekig ér már a nyíló virág.

Karjába zárja a Magyarhazát.

Hazám e föld mit szívünk fölé

Kárpátok fonnak népünk köré.

Hazámban mindig otthon vagyok.

Hiszem, hogy én is jó magyar vagyok!” (Kiss Kata Zenekar)

Diákjaink számára nemcsak a délelőtt bővelkedett forradalmi programokban, de a délután során is alkalmuk nyílt a közös emlékezésre és egy kis vidámsággal fűszerezett beszélgetésre. Kora délután iskolánk tanulói a városi ünnepségen szerepeltek. A 9. osztályos lányok és fiúk hazafias énekekkel idézték fel a forradalmi idők hangulatát a városháza dísztermében. Felcsendült ismét Király Emma szóló éneke, melyet az iskolai forradalmi sokadalom számára is elénekelt. Márciusi ifjaink remekül előadott versei után iskolánk ismét szép elismerésben részesült Szita Károly polgármester úr tolmácsolásában, megköszönve tanulóink lelkes és színvonalas előadását.

Nyolcadikosaink hagyományainkhoz híven ellátogattak az idősothonokba, ahol méltó módon emlékeztek meg az otthonokban élőkkal a forradalomról.

Természetesen egy kötetlenebb, vidámabb program sem hiányozhatott a délutánból. Megnyitottuk a Pilvax kávéházat, ahol finom tea, kávé és sütemények mellett 48-as anekdotákat és vidám sírfeliratokat idéztünk fel. Az e tanévben már többedik alkalommal megnyitott kávéház – melynek neve mindig az adott jeles alkalomhoz kapcsolódik-, nagy népszerűségnek örvend mind diákjaink, mind tanáraink körében.

A nap programjainak szervezése, összehangolása és megvalósítása iskolánk kreatív és lelkes tanárainak segítségével és odaadó munkájával valósult meg, amiért itt is szeretnénk köszönetünket kifejezni. (Kern Ágota, a Diákönkormányzat munkáját segítő pedagógus)⁸

Ahogy a cikk is beszámol róla, a nyolcadikosok nemcsak az iskola tanulóinak mutatták be méltó megemlékezésüket, de ellátogattak az egyházközség két idősek otthonába, az Ikafalvi Farkas Béla Református Idősek Otthonába és a Csertán Márton Idősothonba, méltó megemlékezési lehetőséget biztosítva ezzel az otthonok idős lakóinak és egyúttal erősítve az élő kapcsolatot az egyházközség intézményei és a különböző generációk között.

⁸ Kern Ágota: Forradalmi megemlékezés - Időutazás a LoZsu-ban. In: Soli Deo Gloria, 2022. XXIX. évf. 1. sz. 14. p.

2.5 Szülői bibliaórák

A szülői bibliaórák a fenntartó kezdeményezésére indultak el az elmúlt tanév második félévében. Ezekre az alkalmakra 2-3 havonta kerül sor, délután 17.00 órai kezdettel. A bibliaórák a tanári bibliaórák mintájára szerveződnek. Céljuk a szülői közösség megszólítása, közelebb hozása az iskola egyházas légköréhez, vallásos közegéhez. Ezen alkalmak felépítése alkalmazkodik a munkából érkező szülők igényeihez. Hosszúságuk körülbelül 1,5 óra. Az alkalom közös énekléssel kezdődik, ami az iskola kántora kíséri. Természetesen itt nem templomi énekekről, hanem ifjúsági, dicsőítő énekekről van szó, melyek az ilyen alkalmakon sokkal kedveltebbek. Az ének és a közös ima után az egyhátkerület lelkipásztora előadást tart valamely érdekes témában. Olyan témákat igyekszik választani, amelyek közel állnak a szülőhöz, ők is érintettek benne. Az előadás után kötetlen beszélgetés következik, amit egy szeretetvendégséggel tesznek a szervezők még informálisabbá.

Ezeket az alkalmakat, főleg az első néhányat református, elkötelezett szülők, a szülői munkaközösség tagjai és a pedagógus szülők látogatták. A visszajelzések pozitívak voltak, de a többedik alkalommal sem volt tapasztalható jelentős létszámnövekedés a hallgatóság körében. E tanévben a fenntartó még további kísérleteket végez, hogy az alkalmat népszerűsítse a szülők körében. Jelen állapotában a szülői bibliaórát egy jó kezdeményezésnek, kísérletnek tekinthetjük. Az idő és a következő alkalmak fogják eldönteni, hogy lesz-e jövője. Szülőként és az iskola pedagógusaként a legfőbb távlatotó erőnek a szülők nagy mértékű leterheltségét tartom.

2.6 Műsorok az iskola és a templom falain kívül

Az iskola falain belül zajló események, műsorok, megemlékezések a fentebb már említett csatornákon keresztül eljutnak a családokhoz, a gyülekezet tagjaihoz. Számos olyan alkalom kínálkozik azonban, amikor iskolánk tanulóinak a város különböző rendezvényein van lehetőségük megmutatni tehetségüket. Intézményünk szoros kapcsolatot ápol a kaposvári kórház lelkészével, ezért az elmúlt évek során számos alkalommal adtak például karácsonyi műsort tanulóink a kórház kápolnájában. Húsvét és karácsony közeledtével egy-egy kórházi osztály és a betegek részére készítették képeslapokat, olyan ajándékokat, melyek a gyerekek és tanáraik kreativitását dicsérték.

Az iskola diákjai tanáraik segítségével színvonalas adventi műsorral készültek már több alkalommal a kaposvári advent keretein belül szervezett pajtaszínházi programra. Ezekben az alkalmakban nemcsak hangszeren játszó, illetve énekkaros diákjaink szerepelnek, de alkalom nyílik az iskola egyházi lelkületét is megmutatni, továbbadni a műsor nézőinek.

E tanévben felkérést kapott az iskola a városi karácsonyi műsoron való szereplésre, ami ismét egy újabb alkalom arra, hogy az intézmény kulturális vonalon is erősítse kapcsolódását a városhoz.

2.7 Kapcsolatok más intézményekkel

Számos alkalommal vesznek részt diákjaink más református intézmények által szervezett tanulmányi versenyeken, konferenciákon, amely alkalmakban az eredményes szereplésen, részvételen túl új kapcsolatok építésére is lehetőség nyílik.

Több, a város keretein túlmutató kapcsolattal rendelkezik az intézmény, melyeket közül itt csak néhányat említek a teljesség igénye nélkül: a Pápai Református Teológiai Akadémia hallgatóinak missziós tevékenysége a gyülekezetben, köztük a gimnázium egykori diákjaival; Református Egyházi Napok, melynek házigazdája 2018-ban Kaposvár volt.

Az intézmény kulturális eseményeinek mind az iskola falain belül, mind a református templomban, a város rendezvényein visszhangja, hatása, vélemény és ismeretformáló hatása van. Rendkívül fontos szerep, mintegy küldetés ez, amit az intézmény Református egyházi fenntartású nevelő-oktató intézményként fel kell, hogy vállaljon. Erre determinálja múltja, története és a jövőbe vetett bizodalma is. Ezt a küldetést pedig csak összefogással, a fenntartó, az iskola igazgatótanácsa, pedagógusai és legfőképpen a diákok aktív együttműködésével lehet megvalósítani.

3. Az „Iskola és kultúra” című kérdőív ismertetése

Dolgozatom első szakaszában áttekintettem a témához kapcsolható irodalmat, annak tükrében, hogy az oktatás mely módon gyakorolhat kulturális hatást közvetlen környezetére. A munka második szakaszában kiemeltem és részletesen bemutattam a saját intézmény és az ott végzett munka azon elemeit, melyekről kutatás nélkül is kijelenthető, hogy kulturális szempontból hidat, kapcsolatot jelentenek és intenzív hatást gyakorolnak az iskola közvetlen környezetére. Munkám e harmadik szakaszában a fentiek alátámasztására, megerősítésére egy kisebb lélegzetvételű kutatómunkát ismertetek, mely kutatás célja az volt, hogy a korábban felsorolt tényezők iskolám esetében a szülők válaszai szerint valóban betöltik-e és ha igen milyen mértékben ezt a közvetítő szerepkört.

A mérés során kiválasztottam a mérni kívánt jelenséget és a megfelelőnek vélt mérőeszközt, majd az ezek segítségével kapott adatokat értelmeztem. A társadalomtudományi méréseknél fontos szem előtt tartani, hogy a mérni kívánt dolog, de a mérőeszköz is számos olyan tulajdonsággal bír, melynek együttes és helyes értékelése adja az adatokat. A mérni kívánt jelenségek folyamatos változásban vannak, előfordulhat, hogy ugyanúgy összeállított kérdőívek más populáción más-más adatokat eredményeznek. (Babbie, 2020.)

3.1 A kutatás célja

Kutatásom célja, annak megmérése volt, hogy az iskola felső tagozatos diákjainak családjai, mint az iskola közvetlen környezetének egy részét jelentő személyek körében az intézmény törekvései a kultúra, a vallási kultúra, az egyháziasság tekintetében milyen mértékben jelennek meg, gyakorolnak hatást.

3.2 A megkérdezettek köre

Mérésem során az elkészített kérdőíveket az alsó és a felső tagozatos tanulók szüleihez juttattam el. A felsős tanulók jelentős számban töltötték ki a kérdőívet, míg az alsóból visszaérkezett válaszok mennyisége elenyésző volt. Ennek okát elsősorban abban látom, hogy az iskola e tanévtől állt át a Kréta elektronikus napló használatára, aminek üzenetküldő funkciójával és még számos funkcióval most ismerkednek a szülők. Mivel a legkiszorított megoldásnak az tűnt, hogy a megkérdezni kívánt szülők a Krétán keresztül érhetőek el a legegyszerűbben, ezt az utat választottam. Az érkezett válaszok mennyiségét az is nagy mértékben befolyásolhatta, hogy iskolánk szülei több alkalommal kapnak

hasonló kéréseket és némi fenntartással viseltetnek azok kitöltését illetően, még akkor is, ha az csak feleletválasztós kérdéseket tartalmaz. A felső tagozatos szülők esetében a kitöltési hajlandóságot az is ösztönözhetné, hogy több csoportot tanítok a tagozaton, a szülők ismernek, a többségük személyes ügynek tekintette, hogy segítse a munkámat. A felső tagozatról visszaérkezett válaszok mennyiségét megfelelőnek ítélt meg az elemzés elkészítéséhez. Tehát a vizsgált populáció a mérésem esetében a református iskola felső tagozatosainak (körülbelül 200 fő) szülői közössége.

3.3 A kérdőív összeállításának módszere és lépései

A mérőeszköz elkészítésénél két szempontot tartottam szem előtt. Az első, hogy a mérőeszközöm valóban azt mérje, amire kíváncsi vagyok, tehát legyen valid, továbbá, hogy a mérés legyen megbízható, azaz reliábilis. Ezeknek a feltételeknek teljesülnie kell, hiszen ezek nélkül a kapott eredmények téves megállapításokhoz vezethetnek. Az eredmények megismételhetősége és így megbízhatósága a tudományos kutatás alapvető követelménye. Az érvényesség (validitás) egy átfogó fogalom, amely arra utal, hogy módszertani eljárásaink valóban szándékaink szerint működnek-e, és igaz alapot nyújtanak-e következtetéseink levonásához. Ezzel szemben egy eredmény akkor megbízható (reliábilis) ha megismételhető, azaz, ha az eredményhez vezető folyamat megisméltése az eredetivel alapszintű egyező eredményeket hoz. (Babbie, 2020)

A kérdőívet a Google űrlapkészítő alkalmazása segítségével állítottam össze. Az űrlap négy kérdéscsoportból áll: 1. Általános statisztika jellegű kérdések; 2. A családi és egyéb jeles alkalmakhoz kapcsolódó istentiszteletekre vonatkozó kérdések; 3. A Kaposvári egyházközséghez és az iskolához köthető nyomtatott kiadványok és online felületekre vonatkozó kérdések; 4. A rendezvényekre és azon forrásokra vonatkozó kérdések, amelyekből a szülők a gyermekük iskolai életéről, annak fontos eseményeiről szerezhetnek információt. A kérdések megfogalmazása egyszerű, jól érthető, egyértelmű. Kerültem az olyan kérdéscsoportot, amelyre önálló véleményt, választ kellett volna kifejtetni. Általános tapasztalat szerint a válaszadók kihagyják ezeket a kérdéseket, illetve több ilyen jellegű kérdés esetében a kitöltést is félbehagyják. A kérdőív elkészítése során négyféle kérdéstípust alkalmaztam. Ezek: feleletválasztós, jelölőnégyzetek, legördülő lista és lineáris skála. Minden kérdéstípusban megadtam a lehetséges válaszokat, szükség esetére feltüntettem az egyéb lehetőséget is, ha a válaszadó a megadott opciók között nem találta meg a számára legmegfelelőbbet.

3.4 A kérdőív válaszainak ismertetése, azok elemző összegzése

3.4.1 Statisztika jellegű kérdések

Ez a szakasz hat kérdésből áll. A kérdőív ezen részében a válaszadók gyermekeinek háttérinformációit térképeztem fel. Az itt megjelenő kérdések a gyermek tagozatára, nemi hovatartozására, vallási felekezethez való tartozására, megkereszteltségére és arra kérdeznek rá, hogy volt-e jelentősége a gyermek számára való iskolaválasztásban / iskolaváltásban annak, hogy az intézmény református egyházi iskola.

A gyermekünk számára való iskolaválasztáskor / iskolaváltáskor döntő szempont volt, hogy az intézmény református fenntartású egyházi iskola? A válaszadók 38,7%-ának teljes mértékben fontos volt, hogy református egyházi fenntartású iskolát válasszon gyermekének. Körülbelül 10%-ának kisebb mértékben volt fontos és a válaszadók 22,6 százalékának egyáltalán nem volt jelentősége.

A gyermekek és a család lakóhelyét tekintve a válaszadók 71%-a esetében a gyermek kaposvári, 19,4%-a Kaposvár 15 km-es, míg 6% Kaposvár 30 km-es körzetében él. A válaszadók 3%-a él 30 km-nél távolabb a várostól.

A válaszadók gyermekeinek 97%-a iskolába kerülésekor már meg volt keresztelve, 3% később lett megkeresztelve. olyan gyermek, akit eddig nem kereszteltek meg, de nyitottak erre a lehetőségre, vagy akit egyáltalán nem kereszteltek meg, nincs.

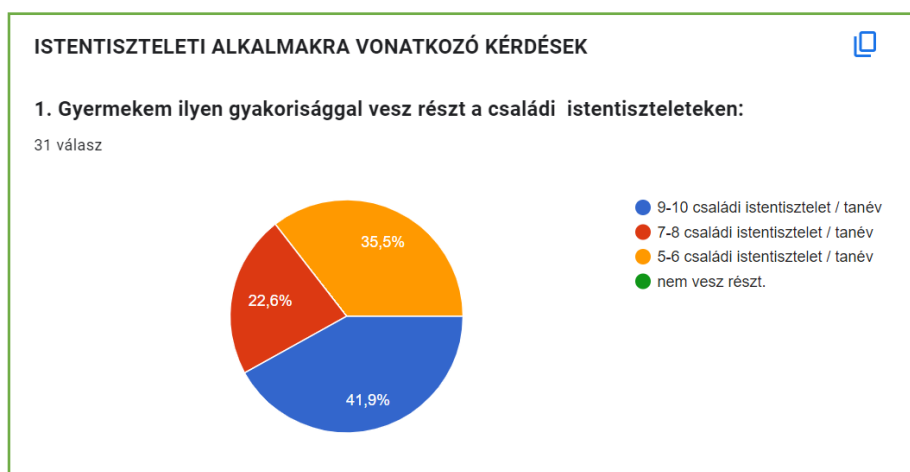
A válaszadók gyermekeinek felekezeti hovatartozását tekintve 48,4% református, 41,9% római katolikus és 9,1% evangélikus. A nemek eloszlását tekintve 61,3% lány és 38,7% fiú. A válaszadók gyermekeinek 90%-a felső, 10%-a az alsó tagozat tanulója.

A fent összegzett válaszok az teljes felső tagozat statisztikai számarányaihoz hasonló számokat mutatnak, mind a nemek megoszlása, mind pedig a felekezeti hovatartozás tekintetében. Mindebből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a kérdőívre adott válaszok mennyisége relevánsan mutatja a többi kérdésre adott válaszok helytállóságát.

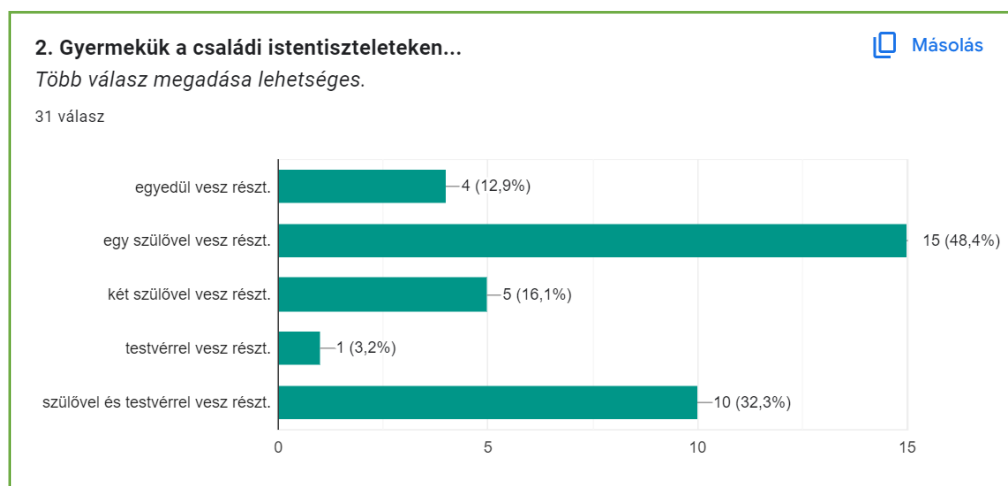
3.4.2 Az istentiszteleti alkalmakra vonatkozó kérdések

A kérdőív második része szintén hat kérdésből áll és az istentiszteleti alkalmakra, azok látogatottságára vonatkozó kérdéseket tartalmaz, úgy, mint az istentiszteletek látogatottságának gyakorisága a normál családi istentiszteleteken és azokon, amelyeken a gyermek szerepel. Továbbá megjelenik a kérdések közt, hogy a gyermek kinek a társaságában megy istentiszteletre. A gyermek és szülei részt vesznek- e az ünnepi istentiszteleteken, illetve, hogy a családnak bővülnek- e a vallási, bibliai ismeretei az istentiszteletek látogatása alkalmával.

A tanulók közül a válaszok alapján 41,9% vesz részt a családi istentiszteletek közül 9-10 alkalmon. Nincs olyan tanuló, aki egy családi istentiszteleten sem vesz részt. 22,6% vesz részt 7-8 családi alkalmon és a diákok 35,5%-a az alkalmak felén, vagy egyel több, mint felén vesz részt. Az mindenképpen örömteli, hogy valahány alkalmon minden diák részt vesz, azt a számot viszont túl magasnak tartom, hogy a diákok 35,5%-a csak az alkalmak felén vesz részt. Ráadásul, ami sajnos a kérdőívben nem jelent meg: az is kérdéses, hogy ezeknek a gyerekeknek mekkora hányada vesz részt a felsős és mekkora hányada az alsó tagozatos istentiszteleteken. A kérdőív ide vonatkozó részét utólag úgy gondolom, módosítani kellene, mert az eredmény a felsős istentiszteleti létszámhoz képest túl jó. Tehát a diagrammon megjelenő százalékok sajnos nemcsak a felsős családi istentiszteletekre vonatkoznak, mert a felsős gyerekek egy része köztudottan a családban lévő kisebb és hozzájuk járó gyermekkel együtt az alsó tagozat családi istentiszteletére jár, kivéve azt az egyet, amikor a saját osztályával szerepelnie kell.

A családi istentiszteleteken a tanulók nagyon kis százalékban jelennek meg egyedül. Azokon, amikor a gyermek szerepel is, szinte mindig valamely családtaggal érkeznek. Örömteli, hogy a legtöbben egy vagy két szülővel érkeznek, illetve szülővel és testvérrel együtt érkeznek. Azokon az alkalmakon, amikor a gyermek szerepel, jelentősen magasabb számban érkeznek a szülők és velük más családtagok. A szülők döntő többsége tudja, hogy mi a szolgálat témája és a szülők, családtagok több, mint 80%-a úgy véli, hogy bővülnek a bibliai ismeretei. Az ünnepi (karácsony, húsvét stb.) istentiszteletek látogatottsága 70%-kal magasnak mondható, a 30%, aki nem látogatja ezeket az alkalmakat elfogadhatónak nevezhető.

3.4.3 A nyomtatott kiadványokra vonatkozó kérdések

Ez a kérdéscsoport öt kérdést tartalmaz, melyek az egyházközség nyomtatott kiadványaival kapcsolatban kérdezik a szülőket. A legfontosabb kérdések, hogy a kiadványok eljutnak-e a szülőkhöz megjelenésük után, hogy a szülők, családtagok olvassák-e őket, ha igen, akkor mit olvasnak belőlük szívesen.

A családokhoz 77,4%-ban minden hónapban eljut az Isten tenyerén című kiadvány. A családok 16,1%-ához általában eljut a kiadvány. Mindez azt bizonyítja, hogy a kiadványok családokhoz való eljuttatása hatékonyan működik. Köszönhető ez elsősorban az osztályfőnököknek, akik minden hónapban az iskolába járó legkisebb testvérnek átadják azt. A családtagok átlagos gyakorisággal olvassák a kiadványt, kevésnek mondható a rendszeres olvasó.

A Soli Deo Gloria című újság hasonlóan, minden, vagy általában minden alkalommal eljut az olvasókhöz. Cikkeinek népszerűsége nagyobb, mint az áhítatos füzeté. A családtagok elsősorban a számunkra érdekesnek tűnő, illetve az ismerős, vagy kedvelt pedagógusok írásait olvassák szívesebben.

3.4.4 Iskolai rendezvényekre, információforrásokra vonatkozó kérdések

Ez a kérdéscsoport azt kutatja, hogy az oktatómunkán túli eseményekről, rendezvényekről milyen módon informálnak a szülők. Hogy milyen gyakran vesznek részt ezeken az eseményeken. Ebben a tekintetben az osztályfőnökök törekvése, miszerint az információ a gyerekek révén jusson el a szülőkhöz, egyrészt pozitív eredmény született, hogy a szülők 80%-a megjelölte az opciót, miszerint az információt a gyermekétől hallja. Másrészt az osztályfőnöki órákon vezetett üzenő füzet, mint információközvetítő lehetőség a felmérés szerint nem tölti be funkcióját, hisz a szülők mindössze 16,7%-a jelölte meg forrásként. Ha belegondolunk, valóban el kell lassan fogadnunk, hogy az üzenőfüzet szerepe gyengül, idejük lassan lejár. A mai információalapú társadalomban, ahol egy-egy dolgról instant módon jutunk részletekhez, talán valóban nem életszerű, hogy az iskolából hazatérve a szülő az üzenőfüzetet szeretné látni. Funkcióját abban látom, hogy a gyerekeket figyelmezteti valamely üzenet átadására, amit életkori sajátosságai miatt ők még nem feltétlenül tudnak egész nap fejben tartani. Az információközlésben a közösségi média csoportok magasan viszik a főszerepet, illetve a Kréta napló, mint hivatalos forrás is előkelő helyen végzett, a szülők 66,7%-a gyűjt innen információt. Ez az eredmény számomra meglepő, mert még csak három hónapja használjuk a Kréta elektronikus naplót, bár saját szülői tapasztalatom az, hogy az okostelefonra letölthető „Kréta szülőknak” nevű alkalmazás jóval könnyebbé teszi akár a család több gyermeke tanulmányi előmenetelének nyomon követését.

A kérdőív utolsó kérdései az iskola falain belül és azokon kívül megrendezett eseményekre, programokra vonatkoznak. Az iskola falain belül zajló programokról a gyerekek meséltek a szüleiknek, a tanév során következő programok, melyek jelenleg szervezés alatt állnak, is már felmerültek az otthoni beszélgetés során. Az iskola falain kívül zajló programokat viszont a válaszok alapján a szülők csak átlagos mértékben látogatják, arról nem rendelkeznek elegendő információval.

3.5 A kérdőíves vizsgálat következtetései

A kérdőív eredményeinek összesítése során, illetve már korábban, az iskola hagyományainak bemutatása során felmerült bennem a kérdés, hogy vajon más református, illetve egyházi iskolák életében milyen arányban lelhetők fel a Lorántffy-ban élő tradíciókhoz hasonlóak. Lehet-e párhuzamot vonni más intézmények működésével? Lehetne-e jógyakorlatokat, praktikus fogásokat átvenni és átadni, ha kapcsolatban állnánk ilyen tekintetben más egyházi fenntartású iskolákkal? Ezek a kérdések mind a dolgozat elkészítésének végeztével merültek fel. Úgy vélem nagyban segítené munkánkat és a felmerülő kihívások, problémák megoldását egy ilyen jellegű kitekintés, információcsere.

4. Összegzés, konklúzió

Dolgozatom elkészítését megelőzően azt a célt tűztem ki magam elé, hogy bemutatom azt a széleskörű tevékenységet, mellyel iskolám, a kaposvári Lorántffy Zsuzsanna Református Iskola végzi mindennapi nevelő, oktató munkáján túl azt a missziós és evangelizációs tevékenységet, melynek részeként jól érzékelhető módon alakítja, szervezi közvetlen környezete kulturális életét. A szakirodalmi áttekintés után részletesen bemutattam azokat az alkalmakat, eseményeket, kiadványokat, amelyek kézzelfogható kultúraközvetítő hatást töltenek be az intézmény környezete életében.

Ahogy a fentiek ismertetése kiteljesedett, úgy vált számomra egyre világosabbá, hogy ezen alkalmak, események, kiadványok egyidősek az iskolával, vagy legalábbis hagyományuk van már nálunk, de számos olyan tevékenység, próbálkozás jelent meg az elmúlt években, ami valamit pótolni, helyreállítani, újra megszilárdítani törekszik. Hogy mi volt az a töréspont, ami változásokat eredményezett, azt nehéz egyértelműen megnevezni. Része volt ebben intézményünk alapítója, Nagytiszteletű Bellai Zoltán a kaposvári egyházközség lelkipásztora, püspöki főtanácsos 2019-ben bekövetkezett halálának. Része volt annak, hogy az egyházközségnek a haláleset bekövetkeztével döntenie kellett arról, hogy ki lép az alapító helyére. És része volt ebben a Covid járvány okozta változásoknak is. Ezek a változások, a bizonytalansággal teli időszakok rendkívüli mértékben befolyásolták az intézmény környezetével való kapcsolatát. Hónapok, majd évek kellettek ahhoz, hogy a térdre kényszerült nagy intézmény új megoldásokat keressen és találjon, hogy a megváltozott körülmények közt új rutinokat alakítson ki. Kiterjedtek ezek a változások az egyházközség vezetőségének átalakulásától kezdve, az iskola vezetőségének átalakulásán át szinte mindenre. Ami állandó és biztos volt az a diákság, a feladatok, az elhivatottság, a szilárd és elkötelezett tantestület és az Úrba vetett hit és bizalom, hogy megmaradunk, annak árán is, ha mindent újra kell szervezni, tanulni, új szokásokat kell kialakítani.

Az intézmény komoly erőfeszítéseket tesz annak érdekében, hogy tanulói létszámát megtartsa. Nagy kihívás a felső tagozat osztályfőnökei, tanárai számára, hogy diákjainkat ne veszítsük el 6. osztály után, mert szinte minden évben elmennek néhányan hatosztályos gimnáziumba. A következő nagy kihívás, hogy a nyolcadikosok közül minél több tanuló maradjon a saját gimnáziumunkban. Mindkettő roppant nehéz feladat. Ahogy a kérdőíves vizsgálat mutatja, tanulóink szinte teljes létszáma megkeresztelt, keresztény családok gyermeke. Fontos számukra az iskola egyházi mivolta, a családias légkör, az odafigyelés,

a hit mindennapi megélése. A felső tagozaton azt gondolom ennek helye és ideje van. A gyerekek nyitottak és befogadóak a jóra, a segítőkészre, a keresztény értékekre. De a világ értékválságát nagyon nehéz az intézmény falai közül kizárni. Ennek nehézsége és a tény, hogy református intézményként egy római katolikus többségű városban, megyében próbálunk fennmaradni, eredményesen működni, mindez folyamatos munkát, kihívásokat, új útkereséseket jelent.

A kísérletek, a bevált gyakorlatok – családi istentiszteletek, ifjúsági istentiszteletek, szülői bibliaórák sok tekintetben elérik a céljukat. De nincsenek kizárólagos jó megoldások. A folyamatos szakmai kihívások mellett, alapvető elvárás a magas szintű ismeretátadás, a kimagasló pedagógiai hozzáadott érték és az, hogy a közvetlen környezetünk érzékelje és tapasztalja, hogy jelen vagyunk, hogy adni tudunk, hogy megtartó erővel rendelkezünk. Más út nincs. És ez talán a legnehezebb feladat: megtalálni a helyes egyensúlyt az egyháziasság, a hit és a diákság és a családok jó értelemben vett jólléte között. Hogy el se riasszuk az ide készülőket és mégis képviseljük is az egyházi iskola minden értékét.

Kern Ágota

Kaposvár, 2023. 11. 06.

Felhasznált irodalom

Alpár Vera Noémi: Az iskolai esélyegyenlőtlenség. Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar Neveléstudományi Doktori Iskola, 2018.

A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete: A magyar nyelv értelmező szótára I-IV. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1980. 7383 p.

Babbie, Earl: A társadalomtudományi kutatásgyakorlata. Budapest: Balassi Kiadó, 2020. 744 p.

Bús Imre: Gyermek – Kultúra – Pedagógia. Szekszárd: PTE KPVK és Dienes Zoltán Gyermek kultúra és Pedagógiai Továbbképző Kutatóközpont, 2021.

Halász Gábor: Az oktatási rendszer. Budapest: Műszaki Könyvkiadó, 2001. <https://halaszg.elte.hu/download/Oktatasi%20rendszer%20-%20HTML.htm>

Kern Ágota: Intézményem a közoktatás/nevelés rendszerében. Kaposvár, 2021. 10 p.

Kern Ágota: Forradalmi megemlékezés - Időutazás a LoZsu-ban. In: Soli Deo Gloria, 2022. XXIX. évf. 1. sz. 14. p.

Meleg Csilla: Iskola és társadalom II. Pécs: JPTE Tanárképző Intézet Pedagógia Tan-széke, 1999.

Nikitscher Péter: Az iskola szocializációs szerepe és lehetőségei. Budapest: Oktatásku-tató és Fejlesztő Intézet, 2015.

Református Egyházközség Kaposvár. 2023. Soli Deo Gloria. [online] URL: <https://ref-kaposvar.hu/soli-deo-gloria/> [letöltve: 2023. október 26.].

Torgyik Judit – Karlovitz János Tibor: Multikulturális nevelés. Budapest: Bölcsész Kon-zorcium, 2006.

1. sz. melléklet: A Soli Deo Gloria című kiadványban megjelent cikkek az iskola életéből

10. oldal

Soli Deo Gloria

2023. SZEPTEMBER 30.

Erdei iskola

Ha a Lozsuban eljön a szeptember, akkor természetesen itt az erdei iskola, vagy ahogy mindannyian emlegetjük, Zskf ideje. Olyan ez, mint az elodázhatatlan iskolakezdést még egy kis nyárral megfűszerező ajándék.

A felső tagozatosok hagyományainkhoz híven három turnusban vettek részt az erdei iskolában. Mindannyian három napot töltöttek Zselickisfaludon. A szabad, önfeledt játék mellett pedagógusaink izgalmas programokat szerveztek. A nagy táborútnél való szakonaszítés mindannyiunk kedvelt időtöltése volt. Nemcsak vacsorát készíthettek magunknak a gyerekek, de élvezték egymás társaságát, átélhették a tűzrakás izgalmát is. Nem maradt el a túrázás sem. Ki hosszabban, ki rövidebben, a környező dombokat bejárva gyönyörködhetett a Zselic lenyűgöző szépségében. A rókaavadászat, a foci, a számháború (kés képünkön), a gyímmökessaláta-készítés, az árok-

ban való gátépítés, az esti diszkó mind- mind jobb csapattá kovácsoltak bennünket. Idén is volt műzeumpedagógiai foglalkozás, amelyen a juhászok kalandos életével ismerkedtek meg a diákok. A nagy, késő estebe nyúló beszélgetések pedig megerősítettek bennünket abban, hogy jó ennek a közösségnek a tagjaként szabadon játszani, egymást biztatva a Zselic dombjain handukolni, együtt lenni, elcsendesedve emlékezni, egyszóval, jó Lozsubnak lenni.

A gimnazista diákok három napot töltöttek a halatonfenyvesi táborban, ahol vicces produkcióval mutatkoztak be a 9. évfolyam tanulói, és a négy évfolyam diákjai egyes csoportokban oldottak meg feladatokat, készítettek közös projektet a tanáraik irányításával.

Az Idén a '70-'80-as évek hangulatát igyekeztünk megidézni, a csoportfoglalkozások, a vetélkedő és a produkciók is eköré épültek. Szerdán este a Kaposvári Evangélikus Gyülekezet Lélekvár nevű együttese adott fergeteges koncertet, csütörtökön pedig Szabó Gergely szórakoztatta retró diszkóval a diákokat, valamint strandolásra és sportolásra is volt lehetőség.

KERN ÁGOTA ÉS
TÁLOS-NEZDEI ADRIENN

Ismerkedő táborok

A Lorántffy hagyományra, hogy augusztus utolsó napjaiban a kezdő évfolyamosok, a kis elsősök és a 9. osztályosok ismerkedő táborban vesznek részt Zselickisfaludon.

E 3 napot az első osztályos tanítónéknak az ismerkedésnek, a barátságok kialakulásának, a szoros, szeretetteljes kapcsolatok megalapozásának szentelték. Az 1. a osztály programját Balázs Judit és Böröczné Vekerle Andrea, az 1. b osztályét Szücs Gyöngyi és Forrainé Kristóf Éva Szilvia tanítók szervezték és irányították. A vidám játék

mellett, ének és vers tanulással készültek a tanévnyitó ünnepségre. A szülők ez idő alatt ismerkedtek, beszélgettek, uzsonnát készítettek. Az iskolakezdést érintő legfontosabb feladatokról a „Szülői fórumon” tájékoztatták a pedagógusok a nebulók szüleit. A „komoly iskolás” feladatok mellett maradt idő sétára a Zselicben, sorversenyekre, közös mesére, könyvjező készítésére, este szalonra sütésre, a táborútnél, róka-avadászatra.

Gimnazistáink ezt az időt Vargáné Halász Anett osztályfő-

nökkel, Nógrádiné Pócs Lujza és Tálos-Nezdeai Adrienn tanárnőikkel töltötték a Kolat-házban. A tábor ideje alatt megismerkedtek a diákok a leendő tanáraikkal, és készültek az őszi erdei iskolás bemutatkozó műsorukra is. A reggeliket közös áhítattal kezdték, majd a csoportfoglalkozásokon nyílt lehetőség egymás megismerésére. A napok pedig közös szalonasütemmel zárultak, ahol vidáman töltötték az estét.

SZÜCS GYÖNGYI ÉS
VARGÁNÉ HALÁSZ ANETT
OSZTÁLYFŐNÖKÖK

Korszerű tudás – ősi bölcsesség

Szeptember elsején iskolánk 32. tanévét kezdtük meg. Mint mindig, most is vannak az általános feladatainkon túl erre a tanévre a magunk számára kitűzött céljaink. A gyorsan változó, értékválsággal teli környezetünkben egyik legfontosabb ezek közül az, hogy a munkánkban a szakmai feladatainkat a lehető legmagasabb színvonalon végezzük, elhivatottságunkat megőrizzük.

A helyzetünk speciális, mert az országban ritka az olyan intézmény, amely ilyen nagy, többcélú közoktatási feladatellátó hely lenne óvodától érettségig, mint a Lorántffy. A szülői szerephez fogható szinte időben, összetettségben a miénk, ami nagyon nagy felelősséget és szakmai kihívást is jelent egyben számunkra.

A négy tagozatunk egymásra épül. Ami mindvégig közös vonás, hogy református intézményként, annak dolgozóiként, tanulóiként viszonyulunk egymáshoz, a világhoz: szeretettel, elfogadással.

Természetesen minden tagozatunkon a gyermekek életkori sajátosságai, a tanulási tartalmak, nevelési feladatok teszik mássá, sajátossá a hétköznapi munkát.

Intézményünk szerkezetéből adódó helyi sajátosság, hogy látjuk ugyanazt a családot és gyermeket folyamatosan akár óvodától az érettségig. Ez nagyon nagy kincs, amit tudatosan igyekszünk kihasználni az oktató-nevelő munkánk során.

A tantestületben kollégáimmal nagyon komoly szakmai munkát végzünk.

Ez egyrészt azt célozza,

hogy a tagozatváltó lépések ne zökkenők, netán töresek legyenek, hanem egyszerűen csak természetes átmenetek, hogy a tanulók harmonikusan, lelki egyensúlyban tudják kihozni magukból a képességeik maximumát.

Másrészt úgy tervezzük, szervezzük az oktató munkát, hogy az minél jobban segítse tanulóinkat a tudás megszerzésében.

Felső tagozaton nívócsoportos bontásban oktatjuk a matematikát, az idegen nyelveket, és az informatikát.

A hetedik és nyolcadik évfolyamokon már nagyrészt mindkét tagozatra, általános iskolára és gimnáziumra is kompetens képzettségű kollégáim tanítanak, elősegítve a középiskola felé az átmenetet.

A felső tagozatunk sikeres működését jelzi, hogy a kompetenciaméréseken az osztályaink minden alkalommal az országos átlag felett teljesítenek. Ez egy meglehetősen egzakt mérés. A versenyeredményeink kimagaslóak országos főtárgyi versenyeken is.

Nyolcadikosainknak szakkörszerűen magyarból és matematikából felvételi előkészítőt tartanak a tanáraink, akik vagy középiskolai vagy általános iskolai

tanárok, de a felvételi eljárásban gyakorlati tapasztalattal rendelkeznek. Az idén nyitott felkészítő indítását tervezzük a két felvételi tárgyból, a városi iskolák diákjai számára is. Ezt gimnáziumunk tanárai fogják tartani.

A gimnáziumi tagozatunkon tovább folytatódik ez a szakmai munka: a matematikát, magyart, informatikát, idegen nyelveket kis létszámú nívócsoportokra bontva tanítjuk. Emelt óraszámokban oktatjuk a magyart 7., 8., 9., a matematikát pedig 7.-12. évfolyamokon.

Nem összevont természetismeretet oktatunk, hanem szakos kollegák tanítják a szaktárgyakat. Az érettségi előkészítők pedig bármilyen szinten, bármilyen tárgyból, bármilyen létszám esetén, bármilyen kombinációban választhatók.

Munkánk sikerét bizonyítja, hogy a gyerekek túlnyomó többsége elsősorban idegen nyelvből és földrajzból előre hozott érettségit tesz kimagaslóan jó eredményekkel. A végzőseink legtöbbje sikeres felvételt nyer a felsőoktatásba.

Hálásak vagyunk és most, itt is köszönöm a lehetőségek biztosítását és a támogatást minden tekintetben a fenntartónknak. Felszereltségünk kimagasló és tanárihiánnyal sem küzdünk, minden tárgyat mindenkinek megfelelő végzettségű kollégám tanít.

Biztosan nem tökéletes minden és mindenki a Lorántffyban sem, de nagyon törekszünk, sokat dolgozunk azon, hogy minden nap egy kicsit jobbak legyünk valamiben, mint előtte voltunk, hogy méltók legyünk a ránk bízott feladatra.

DR. FARKASNÉ PAPP ÁGNES
IGAZGATÓNŐ

Az édesanyákat ünnepelték az alsósok

Iskolánk alsó tagozatán minden évfolyam nagy izgalommal, lelkesedéssel és szeretettel készült az egyik legszebb ünnepünkre: anyák napjára. A 2. a osztályosok a május 7-i istentiszteleten műsorral köszöntötték az édesanyákat és a nagymamákat. Megható, szép műsoruk könnyet csalt sok édesanya szemébe. 2. b osztályosaink Zselickisfaludon ünnepeltek. Az apukák szalonnasütéssel tették még felejthetlenebbé ezt a napot. A legkisebbjeink aranyos versekkel és dalokkal készültek, amit közösen adtak elő az anyukáknak. Virágokkal díszített üdvözlőlapot adtak ajándékba, azután vidám játékokat játszottak. A 3. a osztály saját készítésű süttivel és pogácsával várta az anyukákat Zselickisfaludon, majd vidám, verses-dalos meglepetés műsorral is készültek. A 3. b osztály a diszteremben

Templomi anyák napi műsor 2. a osztály

műsorral kedveskedett az édesanyáknak és nagymamáknak és egy másik napon a Nőszövegség tagjainak. A gyerekek verseket mondtak, énekeltek, xilofonoztak, valamint néhányan furulyáztak és citeráztak.

Negyedikescink a nagyokhoz méltó színvonalon készültek a nagy napra. Mindkét osztály jellemzést írt: Az én édesanyám címmel. A 4. a osztály kókusgolyót készített és meható műsort állítottak össze kiskori

fotók vetítésével az édesanyáknak. A 4. b osztályosok a kiskamaszok nehézségeiről és a szülők, nagyszülők nevelési módszereiről mutattak be egy humoros jelenetet: Janikovszky Éva: Kire ütött ez a gyerek írásának segítségével. A szülők minden esetben hálásak voltak, meghatóan fogadták az ajándékokat. Az őszinte gyermeki mosoly, puzsi, ölelés sehol sem maradt el.

FORRAINÉ KRISTÓF SZILVIA
TANÍTÓ

Komplexika városi csapatverseny

Iskolánk alsó tagozata második alkalommal szervezte meg a 3-4. évfolyamosok körében a Komplexika városi csapatversenyt. Idén az Állat- és növényismeret Magyarországon c. téma köré építettük a három fordulós vetélkedőt. A versenyre a kaposvári általános iskolákból hat négy fős csapat nevezett.

Célunk az volt, hogy felhívjuk a figyelmet a természetvédelem komplexitására, hogy a gyermekek az állatokkal és növényekkel kapcsolatos pozitív élményeken keresztül környezettudatos és felelősségteljes felnőttek váljanak, ismerjék meg a gondoskodás fontosságát. A csapatban

való munka komplex gondolkodásra, együttműködésre ad lehetőséget, kompromisszumra nevel. Az alkotással keletkező tudás, az átélt, örömteli játékok megtapasztalása hosszabb távon megmarad emlékezetükben.

Az első online forduló a „Vigyázok rád!” címet kapta. Nagyon ötletes prezentációk készültek, melyekben a gyerekek a kiválasztott faj bemutatása mellett megmutathatták saját kezűleg készült alkotásaikat, verseiket, zenéiket.

A második forduló feladatai is online zajlottak. Egy feladatlapot kellett kitölteni és visszaküldeni, melyben humán

és reál tantárgyi területeken kellett kutakodni az internet és egy-egy alkalmazás segítségével felhasználva.

A harmadik forduló jelenléti formában zajlott iskolánkban. Az ünnepélyes megnyitót követően a hat csapat „Szabadulósobás” játékban vett részt. Az állomásokon ügyességi és elméleti feladatokat oldottak meg a tanulók a szabadulós kódért.

A verseny végén a gyerekek és felkészítő pedagógusaik élményekkel és támogatóink jóvoltából értékes nyereményekkel gazdagodva térhettek haza.

BARTA NIKOLETT ALSÓS
MUNKAKÖZÖSSÉGVezető

2. sz. melléklet: Gyermekáhitatok az Isten tenyerén című áhítatos füzetből

Október 17.

„Mert ahol a te kincsed van, ott lesz a te szíved is.” (Máté 6,21)

Ismerek egy történetet, ami nagyon közel áll a szívemhez. Elmesélem hát nektek is. A történet egy pásztorfiúról szól, aki a juhait egy kis kolostor romjai mellett őrizte békében, nyugalomban. Jól ismerte a bárányait, szerette őket. Úgy érezte, hogy elégedett és mindene megvan. Egy éjjel azonban álmot látott. Azt álmodta, hogy útra kell kelnie, ott kell hagynia

addigi életét, mert egy távoli országban kincs vár rá. Attól a naptól kezdve nem volt nyugalma. Eladta a juhait és a jelekre bízta magát, amelyektől azt remélte, hogy elvezetik őt a kincséhez. Kalandokon, megpróbáltatásokon keresztül végül megtudta, hogy a kincs, amit keres, ott van elásva a kolostor romjai alatt, ahol egész eddig boldogan élt. Álljunk meg mi is egy pillanatra és gondoljuk át, hogy hol van a mi kincsünk. Helyén van-e az Úrba vetett hitünk és bizodalunk? Az Ő kezébe tettük az életünket? Az Úr maga a mi kincsünk. Ahol pedig a kincsünk van, ott lesz a mi szívünk is.

Ámen.

(Kern Ágota, tanárnő)

Október 7.

„Én vagyok az Alfa és az Ómega így szól az Úr Isten, aki van, és aki volt, és aki eljövendő: a Mindenható.” (Jelenések 1:8)

Képzeljünk el egy napot, amely pontosan olyan hosszú, amilyennek szeretnénk. Annyi feladatot végezhetünk el a nap során, amennyit csak akarunk. Minden szerettünkkel tudnánk elegendő időt tölteni. Ugye, milyen jól hangzik? Elgondolkodtató azonban, hogy valóban jutna-e idő mindenre és mindenkire? Vajon jól tudnánk sáfárkodni az idővel? Nem vagyok ebben biztos. A végtelen idő, nekünk embereknek csak egy ábránd, így mi minden szándékunk ellenére sem tudunk annyi időt szánni az emberekre, a feladatokra amennyit szeretnénk.

Bár minket köt az idő, Istent, Aki az időt teremtette, nem köti. Neki mindig van ideje ránk! Tudnunk kell, hogy Istennek mindig fontosak vagyunk. Hallja a kiáltásainkat és törődik mind a nagy, mind pedig a kicsiny dolgainkkal, amik aggasztanak bennünket. Segítségünkre siet még akkor is, amikor úgy tűnik, hogy már „túl késő”. Ő mindig ott van és törődik velünk.

Ámen.

(Kern Ágota, tanárnő)

3. számú melléklet: Az iskola és kultúra című kérdőív

Kérdőív - Iskola és kultúra

Kedves Szülők!

Az alábbi kérdőívet szakdolgozatom megírásához készítettem, melyet a MATE Közoktatási Vezető és Pedagógus Szakvizsga Szakán írok.

Dolgozatom címe: Iskolám szerepe közvetlen környezete kulturális életében és munkánk társadalmi hatásai.

Tisztelettel kérem Önöket, hogy amennyiben idejük engedi, segítsék munkámat az alábbi egyszerű, feleletválasztós kérdések megválaszolásával.

A kérdőív kitöltése önkéntes és anonim.

Az űrlap négy kérdéscsoportból áll.

1. Általános statisztika jellegű kérdések.
2. A családi és egyéb jeles alkalmakhoz kapcsolódó istentiszteletekre vonatkozó kérdések.
3. A Kaposvári egyházközséghez és az iskolához köthető nyomtatott kiadványok és online felületekre vonatkozó kérdések.
4. A rendezvényekre és azon forrásokra vonatkozó kérdések, amelyekből a szülők a gyermekük iskolai életéről, annak fontos eseményeiről szerezhetnek információt.

Köszönöm szépen a segítségüket!

Kern Ágota
angolnyelv tanár, osztályfőnök (6.B osztály)
Lorántffy Zsuzsanna Regormátus Iskola

STATISZTIKA JELLEGŰ KÉRDÉSEK

1. A gyermekünk számára való iskolaválasztáskor / iskolaváltáskor döntő szempont volt, hogy az intézmény református fenntartású egyházi iskola?

Válassza ki a skálán az 1 és 5 közé eső számok közül a válaszának legmegfelelőbbet.

1 2 3 4 5

Döntő szempont volt. Nem számított.

2. A családjuk és a gyermekünk lakóhelye / tartózkodási helye...

Válassza ki az ön számára legmegfelelőbb választ.

Kiválasztás ▼

3. Gyermekünk az első osztály megkezdésekor...

Válassza ki az ön számára legmegfelelőbb választ.

- meg volt keresztelve.
- nem volt megkeresztelve, de azóta megkeresztelkedett.
- nem volt megkeresztelve, jelenleg sincs, de nyitottak vagyunk a jövőbeni megkeresztelkedését illetően.
- nem volt megkeresztelve és nem is tervezzük, hogy megkeresztelkedik.

4. Gyermekük felekezeti hovatartozását tekintve...

Válassza ki az ön számára legmegfelelőbb választ.

- református vallású
- római katolikus vallású
- evangélikus vallású
- a fentiekől eltérő vallású
- nem tartozik egyik vallási felekezethez sem

5. Gyermekem...

Válassza ki az ön számára legmegfelelőbb választ.

Kiválasztás ▼

6. Gyermekem a / az...

Válassza ki az ön számára legmegfelelőbb választ.

ISTENTISZTELETI ALKALMAKRA VONATKOZÓ KÉRDÉSEK

1. Gyermekem ilyen gyakorisággal vesz részt a családi istentiszteleteken:

- 9-10 családi istentisztelet / tanév
- 7-8 családi istentisztelet / tanév
- 5-6 családi istentisztelet / tanév
- nem vesz részt.

2. Gyermekük a családi istentiszteleteken...

Több válasz megadása lehetséges.

- egyedül vesz részt.
- egy szülővel vesz részt.
- két szülővel vesz részt.
- testvérrel vesz részt.
- szülővel és testvérrel vesz részt.

3. Amikor gyermekük szerepel a családi istentiszteleten, akkor...

- a gyermek egyedül vesz részt azon.
- egy szülő kíséri el.
- két szülő kíséri el.
- a szülőkön kívül más családtagok is elkísérik.

4. Amikor gyermekük szerepel a családi istentiszteleten, ön általában tudja, hogy mi a szereplés témája?

Válassza ki a megfelelő választ.

Igen.

Nem.

5. Részt vesz-e a családjuk az ünnepi istentiszteleteken?

Igen, mert református vallásúak vagyunk és ezek az ünnepek fontosak a család számára.

Igen, mert bár más vallásúak vagyunk, a gyermeknek ajánlott részt venni, ezért a család is részt vesz.

Igen, bár nem vagyunk vallásosak, de a gyermeknek ajánlott az ünnepi istentiszteleteken való részvétel.

Nem veszünk részt az ünnepi istentiszteleteken.

6. Az istentiszteleteken való részvételek gazdagítják a család bibliai, vallási ismereteit?

Válassza ki a skálán az 1 és 5 közé eső számok közül a válaszának legmegfelelőbbet.

	1	2	3	4	5	
Igen.	☐	☐	☐	☐	☐	Nem.

NYOMTATOTT KIADVÁNYOKRA VONATKOZÓ KÉRDÉSEK

1. Családunkhoz minden hónapban eljut az Isten tenyerén című áhítatos füzet.

Válassza ki a megfelelő választ.

Kiválasztás ▼

2. A családtagok milyen gyakorisággal olvasnak az Isten tenyerén című kiadványból?

Válassza ki a skálán az 1 és 5 közé eső számok közül a válaszának legmegfelelőbbet.

	1	2	3	4	5	
Mindig	☐	☐	☐	☐	☐	Soha

3. Családunkhoz megjelenése minden alkalmával eljut a Soli Deo Gloria című kiadvány?

Válassza ki a megfelelő választ.

Kiválasztás ▼

4. A családtagok milyen gyakorisággal olvasnak a Soli Deo Gloria című kiadványból?

Válassza ki a skálán az 1 és 5 közé eső számok közül a válaszának legmegfelelőbbet.

	1	2	3	4	5	
Mindig	☐	☐	☐	☐	☐	Soha

5. Mely cikkeket, áhítatokat olvassák legszívesebben a családtagok, beleértve a gyermeket is?

Több válasz megadása lehetséges.

- Amit a gyermek tanítója, osztályfőnöke, kedvelt tanára írt.
- Amelyeket a lelkesek írtak.
- Amelyeket az iskola vezetőségének tagjai írtak.
- Bármelyiket szívesen olvassák.
- Amelyek témája érdekesnek tűnik.

ISKOLAI RENDEZVÉNYEKRE / INFORMÁCIÓFORRÁSOKRA VONATKOZÓ KÉRDÉSEK

1. Melyek azok a források, amelyekből ön szülőként értesül az iskolai rendezvényekről, az azokkal kapcsolatos tudnivalókról?

Több válasz megadása lehetséges.

- Üzenőfüzet
- Kréta elektronikus napló üzenetküldő felülete
- Közösségi média oldalon létrehozott osztály- vagy szülői csoport
- Szülőtársaktól kapott információ
- Közvetlenül az osztályfőnökkel, tanárokkal való kommunikáció
- A gyermek
- Egyéb

2. Az iskolai és iskolán kívüli programlehetőségekről megfelelő mennyiségű információval rendelkezik?

Válassza ki a skálán az 1 és 5 közé eső számok közül a válaszának legmegfelelőbbet.

	1	2	3	4	5	
Igen.	☐	☐	☐	☐	☐	Nem.

3. Mely iskolai rendezvény(ek)ről hallott már gyermekétől?

Több válasz megadása lehetséges.

- Őszköszöntő délután
- Október 6-i megemlékezés
- Október 23-i megemlékezés
- Adventi vásár
- Adventi teadélután

4. Milyen gyakran vesz ön részt olyan programon, rendezvényen, melynek helyszíne nem az iskola, de megszervezése és lebonyolítása az iskolához kapcsolódik? (adventi pajtaszínházi előadás, énekkari szereplés, idősek napján való szereplés, városi karácsonyi műsoron való szereplés, kiállításmegnyitó, stb.)
Válassza ki a skálán az 1 és 5 közé eső számok közül a válaszának legmegfelelőbbet.

	1	2	3	4	5	
Gyakran	☐	☐	☐	☐	☐	Soha

Köszönöm a kérdőív kitöltését!

Kern Ágota

Kaposvár, 2023. 10. 30.